

HAM a kojení

Příloha Etického kodexu HAM

Obecný úvod a náš postoj ke kojení a jeho podpoře

Mezinárodní kodex o marketingu náhrad mateřského mléka

Naprosto souhlasíme s Mezinárodním kodexem WHO o marketingu náhrad mateřského mléka¹, který:

- dává na vědomí, *“že kojení je jedinečným způsobem poskytování ideální stravy pro zdravý růst a vývoj kojenců; že vytváří jedinečný biologický a emocionální základ pro zdraví matky i dítěte; že imunizační vlastnosti mateřského mléka pomáhají chránit dítě proti chorobám; že existuje významný vztah mezi kojením a optimálním časovým odstupem mezi porody.”*
- a také, *“že existuje řada sociálních a ekonomických faktorů ovlivňujících kojení a že v souladu s tím by vlády měly vyvíjet podpůrné sociální systémy na jeho ochranu, umožnění a podporu, a že by měly vytvářet prostředí, které podněcuje kojení, zajišťuje příslušnou podporu rodiny a komunity a chrání matky před faktory, které kojení brání”*
- si uvědomuje, *“že rodiny, komunity, organizace žen a další nevládní organizace musí hrát zvláštní roli při ochraně a prosazování kojení a při zajišťování potřebné podpory pro těhotné ženy a matky kojenců a malých dětí, ať již kojící či nikoliv”*
- věří, *“že, ve světle předcházejících úvah a se zřetelem ke zranitelnosti kojenců v prvních měsících života a rizikům spojeným s nevhodnými praktikami krmení, včetně zbytečného a nevhodného užívání náhrad mateřského mléka, marketing náhrad mateřského mléka vyžaduje zvláštní přístup, podle něhož jsou obvyklé praktiky marketingu pro tyto produkty nevhodné”*²

V souladu s kodexem MNMM za náhradu mateřského mléka považujeme nejen umělá mléka počáteční, ale i pokračovací až do 3 let věku dítěte (včetně vzorků), dále pak pomůcky, které mají jakkoliv nahradit kojení - jako například kojenecké lahve, dudlíky apod. Tyto dle nás opravdu **zasluhují zvláštní pozornost, na to jakým způsobem jsou propagovány nebo jinak veřejně komunikovány**. Necítíme podobný etický problém s příkrmy a výživou pro děti starší 1 roku, pakliže není uváděno, že jakkoliv nahrazují kojení, nebo jsou mléčné povahy, ani pokud se jedná o technické pomůcky pro ženy, jako jsou například odsávačky apod.

¹ Dále jen Kodex MNMM; Originální znění v angličtině

https://www.who.int/nutrition/publications/code_english.pdf; citujeme český překlad

<http://spokojeni.org/kodex-a-navazujici-rezoluce/mezinarodni-kodex-marketingu-nahrad-materskeho-mleka/>

² Tyto body jsou přejaty z preambule Mezinárodního kodexu marketingu náhrad mateřského mléka, jak jej zveřejnilo Spokojení o.p.s. Na svém webu, odkaz viz výše.

Informované rozhodnutí každé ženy

Jako Hnutí za aktivní mateřství, z.s. reprezentujeme matky a celé rodiny, které aktivně přistupují ke svému těhotenství, porodu a zároveň k ostatním otázkám ohledně rodinného života a výchovy dětí. Naším hlavním tematickým záběrem je plodnost informované mateřství a rodičovství jako takové - s tím souvisí i naše aktivity v oblasti vzdělávání, zlepšování českého porodnictví, při pořádání osvětových akcí a poradenské činnosti. **Plně respektujeme všechna informovaná rozhodnutí jednotlivých žen** včetně způsobu výživy jejich dětí, tedy rovněž v případech, že se rozhodnou vědomě využít jakýchkoli náhražek mateřského mléka.

Naprosto souzníme s přesvědčením, že nejbolavějším místem systému marketingu náhrad mateřského mléka jsou oddělení šestinedělí a ordinace pediatrů, které nejenže jsou většinou plné propagačních materiálů distribuovaných přímo výrobcí umělého mléka a náhrad mateřského mléka, ale zároveň zdravotníci na těchto místech často, ať již vědomě nebo nevědomě, šíří desinformace ohledně kojení a tím selhávají ve své primární roli - prostřednictvím vědecky podložených informací a praktických návodů a ukázek podpořit ženu v začátcích dlouhodobého kojení. Vážíme si svědomité práce těch lékařů a lékařek, kteří postupují v souladu s doporučeními WHO ohledně podpory kojení, stejně tak i sester, porodních asistentek, laktačních poradkyň, duš a všech dalších podpůrných profesí, které přijdou v těchto citlivých obdobích se ženou do kontaktu a podpoří ji v jejím úsilí kojit své dítě.

Český právní rámec

Plně respektujeme právní rámec České republiky, který do jisté míry koriguje praktiky ohledně marketingu náhrad mateřského mléka³. Zároveň si uvědomujeme, že implementace Kodexu MNMM do české legislativy je spíše nedostatečná a velmi omezená a podporujeme partnery, kteří se v této věci snaží dosáhnout zlepšení. Nicméně s ohledem na tuto současnou situaci k našim partnerům, kteří jsou do nějaké míry v konfliktu s kodexem, ale zároveň neporušují českou legislativu, budeme přistupovat individuálně. Výbor HAM zváží přínosy spolupráce pro naši cílovou skupinu oproti možným negativním důsledkům v rámci propagace náhrad mateřského mléka.

Kategorie institucí pro případné partnerství s ohledem na Kodex MNMM a náš postup vůči nim

V kontextu našeho etického kodexu rozlišujeme několik kategorií institucí a firem, kterých se kojení a případné náhrady mateřského mléka dotýkají:

- A. Výrobci a přímí distributoři = firmy, které se přímo nebo nepřímo podílí na výrobě a distribuci vlastních náhrad mateřského mléka
 - Mezi tyto počítáme i další subjekty, které jakýmkoliv způsobem rozdávají (zdarma, za odměnu či jakkoliv zvýhodněně) náhrady mateřského mléka, jak jsme je již vymezili.

³ Zákon o reklamě (Sbírka zákonů č.138/2002, § 5d-f Potraviny a kojenecká výživa) a vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 54/2004 Sbírky zákonů o potravinách určených pro zvláštní výživu a o způsobu jejich použití.

- V této kategorii si vyhrazujeme právo zkoumat strukturu sortimentu jednotlivých firem, pokud v rámci své výroby či distribuce mají i jiné, s Kodexem MNMM nesouvisející, produkty, zda tato jejich činnost je dostatečně ideově, vizuálně a marketingově oddělená od jejich produkce náhrad mateřského mléka.
- B. Prodejci = firmy a řetězce, které v rámci svého rozličného sortimentu prodávají i nějaké náhrady mateřského mléka
- C. Média⁴, která disponují prostorem pro reklamu a u kterých existuje riziko, či je již evidentní, že tento prodávají zástupcům skupiny A - to znamená výměnou za finanční či jiné pobídky
- D. Instituce a organizace sdružující těhotné ženy, matky a rodiče, které disponují propagačním prostorem = mateřská centra, čekárny gynekologů a pediatrů, online podpůrné skupiny a další prostory, na kterých se offline či online setkávají těhotné ženy či matky a další rodinní příslušníci například za účelem sdílení svých zkušeností, dotazů apod.
- E. Neziskové organizace = nevládky, které nějakým způsobem zasahují do podpory kojení či nějakým způsobem buď jsou v konfliktu s kodexem nebo naopak vyvíjejí aktivity směřem k prosazování jeho dodržování.

V rámci našeho přístupu ke konkrétním institucím při rozhodování o případném partnerství, rozlišujeme 5 různých kategorií. Vyhodnocujeme, zda jsou v souladu s Kodexem MNMM. Pokud jsou v nesouladu, pak sledujeme zda splňují náležitosti dané platnou českou legislativou. Rozpor s kodexem, zvláště na úrovni výrobců a distributorů, je zpravidla důvodem pro neuzavření partnerství. Případy, kdy nastává nějaký nesoulad, projednává v individuálních případech výkonný výbor HAM ve spolupráci s týmem daného projektu - například na úrovni spolupráce s prodejci, médii apod. V případě zájmu o konkrétní postup posuzování některé ze skupin institucí kontaktujte některou ze zástupkyň výkonného výboru HAM.

Praktické informace a zdroje, ze kterých vycházíme

Důraz na vědecky podložené informace

Souzníme s Kodexem MNMM v tom směru, že by měly být ženám (jakéhokoliv věku, či stadia mateřství) a jejich rodinným příslušníkům podávány - nejen ve vztahu ke kojení - pravdivé, vědecky podložené informace, bez bagatelizace možných negativních důsledků a idealizace zásahů do normálního těhotenství, porodu a mateřství - ke kterému z našeho pohledu kojení jednoznačně patří.

Instrukce ke krmení umělou výživou by měly být podávány jen rodinám, které o něj aktivně projeví zájem a které jej chtějí nebo potřebují využívat prostřednictvím zdravotníků či jinak (v podpoře kojení) vzdělaných profesionálů (například laktiční poradkyně případně doly apod.). A toto až po důkladném vysvětlení výhodnosti kojení a rizicích spojených s užíváním náhrad nebo v případě zdravotních problémů nedovolující kojení či krmení mateřským mlékem.

⁴ časopisy, televize další online i offline média, influenceři apod.

Neměla by existovat žádná cílená reklama či další nástroje propagace, která idealizuje krmení umělou výživou a jakkoliv motivuje ženy a další rodinné příslušníky sáhnout po náhradách mateřského mléka dříve, než je to nezbytně nutné nebo pro rodinu z jiných důvodů žádoucí. Jako zvlášť závažné techniky podpory prodeje v tomto ohledu vnímáme poskytování vzorků náhrad mateřského mléka (umělé výživy, dudlíků, lahviček), nejen protože to není v souladu s našimi ekologickými zásadami, ale také proto, že to manipuluje ženy do pozice, kdy je snazší rovnou použít darovanou náhradu místo vyhledávání podpory v kojení, zvlášť v situaci kdy zároveň s darovanou náhradou nemají k dispozici informace o rizicích souvisejících s jejím užíváním.

Klíčová témata a odkazy na důvěryhodný zdroj informací ke kojení

Součástí Kodexu MNMM je i apel na podávání jasných informací ohledně následujících témat. My k nim pro účely této přílohy dodáváme odkazy na tematické a podrobné články slovenské neziskové organizace Mamila.sk, která se i v České republice ve velké míře věnuje podpoře kojení a vzdělávání profesionálních laktačních poradkyň.

a) prospěšnosti a prvořadosti kojení:

- Začátky kojení - <https://www.mamila.sk/sk/pre-matky/dojcenie-a/zaciatky-dojcenia/>
- Prospěšnost dlouhodobého kojení - <https://www.mamila.sk/sk/pre-matky/dojcenie-a/dlhodobе-dojcenie/>

b) výživě matky a přípravě na kojení a jeho udržení;

- Ohledně přípravy a udržení kojení viz výše.
- Strava matky - <https://www.mamila.sk/sk/pre-matky/dojcenie-a/strava/>

c) negativním vlivu zavedení částečného krmení kojeneckou lahví na kojení;

- Kojenecké lahve - <https://www.mamila.sk/sk/pre-matky/dojcenie-a/flasky/>
- Dudlíky - <https://www.mamila.sk/sk/pre-matky/dojcenie-a/cumliky/>

d) obtížnosti změnit a důsledcích rozhodnutí nekojit;

- Umělé mléko vs. kojení - <https://www.mamila.sk/sk/clanky-o-dojceni/otazky-o-dojceni/>
- Například důvody pro podávání umělého mléka - <https://www.mamila.sk/sk/pre-matky/dojcenie-a/veda/nemozne>
- Složení mateřského mléka ve srovnání s umělým - <https://www.mamila.sk/sk/pre-matky/dojcenie-a/zlozenie-mm/>

e) vhodném použití umělé kojenecké výživy, průmyslově vyráběné nebo domácí, kde je to nutné;

- Dokrmování UM po prstě, pohárkem a na prsu - <https://www.mamila.sk/sk/pre-matky/pomoc-pri-dojceni/krmenie-po-prste-a-poharikom/>
<https://www.mamila.sk/sk/pre-matky/pomoc-pri-dojceni/ako-dokrmit-priamo-na-prsniku/>